

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

К. В. БОЙЧЕНКО

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ШКІЛЬНОЮ
ОСВІТОЮ В НІДЕРЛАНДАХ ТА ФРАНЦІЇ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Методичні матеріали для адміністраторів освіти

Умань
ВПЦ «Візаві»

2015

УДК 37.013.74(072)
ББК 74.63р30
Б 77

Рецензенти:

Заболотна О. А., доктор педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов, зав. лабораторії педагогічної компаративістики УДПУ імені Павла Тичини;

Ковальчук О. С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Луцького НТУ

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту філології та суспільствознавства (протокол № 3 від 19 лютого 2015 року)

Б 77 Бойченко, К. В. Компаративний аналіз систем управління шкільною освітою в Нідерландах та Франції: досвід для України : методичні матеріали для адміністраторів освіти / К. В. Бойченко. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2015. – 130 с.

Дана праця є порівняльним аналізом системи освітнього менеджменту в Нідерландах та у Франції з метою виявлення найкращого зарубіжного досвіду в управлінні освітою та можливостей використання його в українській системі освіти. Для України, порівняно молодій та незалежній державі, за сучасних умов важкої економічної, політичної та соціальної ситуації в країні постає необхідність вивчення досвіду високорозвинених країн, а перспективи модернізації системи освітнього менеджменту в Україні вбачаємо в синтезі найкращих здобутків країн Європейського Союзу.

Рекомендована науковим працівникам, вчителям, адміністраторам освіти, аспірантам, магістрантам, студентам вищих педагогічних закладів освіти, усім, хто цікавиться проблемами модернізації вітчизняної освіти.

УДК 37.013.74(072)
ББК 74.63р30

© Бойченко К. В., 2015

ПЕРЕДМОВА

Система управління освітою в Україні потребує змін, вимагає нових способів мислення та поведінки. Застаріла модель адміністративно-командного типу управління не задовольняє вимог, що постають перед школою XXI століття. Водночас управління людськими ресурсами в країнах Європейського Союзу досягло значних успіхів та високих результатів. Прагнення України до інтеграції в Європейську Спільноту підсилює інтерес до оновлення моделі управління закладами освіти. В деяких випадках запозичення найкращого досвіду та практики зарубіжних країн є корисним, проте ми маємо брати до уваги той факт, що Україна – самобутня держава зі своєю історією та традицією в галузі управління; окрім того, за різних умов та в різному середовищі моделі управління діють по-різному.

Наше дослідження базується на емпіричних методах отримання даних, що ґрунтується на: 1) вивченні джерел державних (конституцій, актів, законів, постанов та міжнародних (матеріалів та документів ООН, ЮНЕСКО, міжнародних конференцій з питань освіти) документів, літературних джерел (науково-педагогічних журналів, публікацій міжнародних організацій, наукових праць з питань освіти, всесвітньої мережі Інтернет тощо); 2) результатах бесід та інтерв'ю з директорами, проведених в початкових та середніх школах Франції та Нідерландів; 3) порівнянні, виявленні рис подібності та відмінності систем освіти, освітніх процесів та явищ, систем освітнього менеджменту Франції, Нідерландів та України. В період з 2013 по 2014 рр. нами було відвідано школи у Франції та Нідерландах з метою проведення анкетування серед директорів шкіл, які повинні були заповнити анкету, що складалася з 15-ти запитань (запитання 1-10 передбачали вибір відповіді на запитання із запропонованих варіантів, запитання 11-15 спонукали до обґрунтування власної думки), які стосувалися основних процесів в освіті, тенденцій управління школами,

функцій Міністерства, місцевих органів влади, директорів шкіл, участі батьків та громади в управлінні школами. Оскільки кількість відвіданих нами шкіл є невеликою, в нашому дослідженні ми не використовуємо статистичних методів. Відповідно до тематики запитань під час проведення анкетування та бесіди із директорами шкіл, ми розподіляємо наше дослідження на розділи під такими назвами: «Концептуальні засади процесу модернізації управління освітою в Нідерландах і Франції», «Напрями модернізації процесу управління шкільною освітою в Нідерландах та Франції», «Практичні засади управлінських змін у зарубіжній школі та вітчизняних закладах освіти».

В сучасному освітньому середовищі йде боротьба між централізацією та децентралізацією управління школами. Яскравим представником централізованої системи управління освітою є Франція, децентралізованою – Нідерланди. З огляду на це, наше дослідження присвячено вивченню системи управління освітою Франції та Нідерландів з метою запозичення ефективної моделі управління та використання кращого досвіду шкільного менеджменту для України.

ЗМІСТ

Список скорочень

Розділ 1. Концептуальні засади процесу модернізації управління освітою в Нідерландах і Франції

1.1. Огляд систем управління освітою в Нідерландах та Франції

1.2. Децентралізація як чинник упровадження управлінських змін

Розділ 2. Напрями модернізації процесу управління шкільною освітою в Нідерландах та Франції

2.1. Взаємодія школи і громади як засіб модернізації управління шкільною освітою у Нідерландах та Франції

2.2. Зміна ролей основних суб'єктів управління шкільною освітою у Нідерландах та Франції

Розділ 3. Практичні засади управлінських змін у зарубіжній школі та вітчизняних закладах освіти

3.1. Оцінка якості систем управління шкільною освітою в Нідерландах та Франції

3.2. Перспективи використання європейського досвіду модернізації системи управління для України (на прикладі Нідерландів і Франції)

Висновки

Література

Додатки

Глосарій

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

CAO (нід. *Collectieve Arbeidsovereenkomst Decentralisation*) - Колективний трудовий договір про середню освіту від 1996 року.

CITO – Національний інститут контролю освіти.

HAVO (нід. *hoger algemeen voortgezet onderwijs*) - старша середня загальна освіта (п'ять років навчання).

HBO(нід. *hoger beroepsonderwijs*) – вища професійна освіта (чотири роки навчання).

HOAK (нід. *Hoger onderwijs: autonomie en kwaliteit*) – офіційний документ уряду «Вища освіта: автономія та якість».

ISOVSO – Тимчасовий акт про спеціальну освіту.

MBO (нід. *middelbaar beroepsonderwijs*) – професійна середня освіта.

PIRLS (*Progress in International Reading Literacy Study*) – Прогрес в галузі міжнародного дослідження навичок читання.

PISA (*Programme for International Student Assessment*) – Міжнародна програма з оцінки освітніх досягнень учнів.

TIMSS (*Trends in International Mathematics and Science Study*) – Тенденції в міжнародній математиці та дослідженнях природничих наук.

VBO (нід. *voorbereidend beroepsonderwijs*) – допрофесійна освіта.

VMBO (нід. *voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs*) – допрофесійна середня освіта (чотири роки навчання).

VWO (нід. *voorbereidendwetenschappelijk onderwijs*) – доуніверситетська освіта (шість років навчання).

WBO (нід. *Wet op het Basisonderwijs*) – Акт про базову освіту від 1985 року.

WEC (*Expertise Centres Act*) – Акт експертного центру від 1997 року.

WHW (нід. *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek*) – Акт про вищу освіту і наукові дослідження від 1993 року.

WMO (*Education Participation Act*) – Акт про партнерство в освіті від 1992 року.

WMS (*Participation in School Decision-making Act*)– Акт про участь в прийнятті рішень школи.

WVO (нід. *Wet op het Voorgezet Onderwijs*) – Акт про середню освіту від 1968 року, відомий ще під назвою як «Мамонтовий акт».

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСУ МОДЕРНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В НІДЕРЛАНДАХ І ФРАНЦІЇ

1.1. Огляд систем управління освітою в Нідерландах та Франції

Державна освітня політика в ряді країн, у тому числі і в Україні, спрямована на реформування галузі освіти згідно з національними традиціями з одного боку, та з урахуванням світових освітніх тенденцій з іншого боку, з метою забезпечення всебічного розвитку людини як індивідуальної та неповторної особистості і найвищої цінності суспільства, розкриття її таланту, підвищення освітнього рівня. При цьому зазначимо, що ефективність системи освіти залежить від її історії, системи управління, реформування та освітньої політики держави. Саме в цьому ключі розглянемо системи управління освітою двох країн – учасниць Європейської Спільноти, у яке прагне інтегруватися Україна – Королівства Нідерландів, яке має децентралізоване управління, та Франції, яка характеризується високим рівнем централізації управління. Таким чином, наше дослідження ґрунтується на виявленні відмінних рис протилежних моделей централізованих/децентралізованих країн, а також позитивних тенденцій змін в управлінських системах.

Насамперед, розкриємо суть таких понять, як «система», «система освіти», «система управління освітою» та розмежуємо три терміни: «управління», «керівництво» і «менеджмент».

Будь-яка система повинна мати мету, завдання, функції, ознаки, структуру, властивості об'єктів, відносини або взаємодію, типи зв'язку, рівні ієрархії. Різні автори дають такі формулювання поняття «система», більшість із них розглядають її як «сукупність елементів» (див. табл. 1.1.).